

بررسی پیش بینی سبک های حل مسئله اجتماعی بر اساس ابعاد سرمایه روانشناختی در دانشجویان

مجید صفاری نیا^۱

محسن زالی زاده^۲

زهره غلامی حاجی آبادی^۳

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی پیش بینی سبک های حل مسئله اجتماعی بر اساس ابعاد سرمایه روانشناختی در دانشجویان بود. مطالعه حاضر مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش را دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه شهید چمران در نیمسال اول تحصیلی ۹۷-۹۶ تشکیل دادند. ۳۹۰ نفر به عنوان نمونه با استفاده از روش تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شد. گردآوری داده ها از طریق مقیاس های سرمایه روانشناختی لوتانز و همکاران، (۲۰۰۷) با هنجاریابی بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) میزان پایایی کل مقیاس بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵، و سبک های حل مسئله اجتماعی دزوریل و همکاران، (۲۰۰۲) با هنجاریابی مخبری، و همکاران (۱۳۸۹)، میزان پایایی کل مقیاس بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شد. داده ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام در نرم افزار SPSS-۱۸ تحلیل شدند. یافته ها نشان داد بین جهت گیری مثبت به مسئله و حل مسئله منطقی با متغیرهای خودکارآمدی، امید، تاب آوری و خوش بینی رابطه معنادار مثبت، بین جهت گیری منفی به مسئله با خودکارآمدی، امید، تاب آوری و خوش بینی رابطه معنادار منفی، سبک تکانشگری/بی احتیاطی با خودکارآمدی رابطه معنادار منفی، سبک اجتنابی نیز با خودکارآمدی، امید، خوش بینی رابطه معنادار منفی داشت. همچنین به ترتیب جهت گیری مثبت به مسئله ۰/۳۲ درصد، جهت گیری منفی ۰/۳۱ درصد، سبک حل مسئله منطقی ۰/۴۷ درصد، سبک تکانشگری/بی احتیاطی ۰/۲۲ درصد، سبک اجتنابی ۰/۳۷ توانستند تغییرات سرمایه روانشناختی دانشجویان را پیش بینی کنند ($P < ۰/۰۵$). می توان گفت افرادی که از سرمایه روانشناختی بالاتری برخوردارند توانایی بیشتری برای حل مسائل اجتماعی از خود نشان می دهند.

واژه های کلیدی: سرمایه روانشناختی، خوش بینی، خودکارآمدی، امید، تاب آوری، سبک های حل مسئله اجتماعی

۱. استاد تمام روانشناسی دانشگاه پیام نور تهران m.saffarinia@yahoo.com

۲. کاندیدای دکتری روانشناسی، پیام نور تهران (نویسنده مسئول) mzk_1363@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد روانشناسی صنعتی و سازمانی، فارغ التحصیل دانشگاه اصفهان

مقدمه

پیچیده شدن روابط و مناسبات اجتماعی در زمانه مدرن انسان اجتماعی را با چالش‌های گسترده‌ای روبرو کرده است. توانایی پاسخ دادن به این چالش‌ها نشان‌دهنده مهارت‌های فرد در روبرو شدن با آنها می‌باشد. مهارت حل مسئله^۱ در چنین شرایطی نقشی کلیدی بر عهده دارد. اهمیت این موضوع اغلب زمانی بیشتر آشکار خواهد شد که وجود پیوند بین حل مسئله و زندگی اجتماعی را درک کرده باشیم. اصطلاح حل مسئله، در معنای کلاسیک آن ناظر به فرایند شناختی بکار رفته در انتقال یک موقعیت مشخص به یک موقعیت هدف می‌باشد (دزوریل، اولیوارس ۲۰۰۲). در واقع یک فرآیندی شناختی-رفتاری پیچیده برای مقابله با شرایط مشکل‌زا در زندگی روزمره می‌باشد (آیدوگان، متین، بویوکوزتورک، مرکان، سول^۳ ۲۰۱۷). در این زمینه مفهوم حل مسئله اجتماعی ضمن تاکید بر حل مسئله در زندگی روزمره و دنیای پیچیده اجتماعی بیش از پیش خود را به عنوان موضوعی مهم در روانشناسی اجتماعی (شناخت اجتماعی) مطرح ساخته است. در ادامه این روند، پژوهش‌های دهه اخیر توسط دزوریل و نزو^۴ (۲۰۰۲)، الگوی حل مسئله اجتماعی^۵ بسط داده شده است. این محققین به دلیل اینکه بخش اعظم مسائلی که انسان با آنها روبرو می‌شود محتوای بین فردی دارد، مهارت حل مسئله اجتماعی را مطرح کردند؛ برای نمونه می‌توان تجربیات آنها در خصوص درگیری با مشکلات دانشجویان ورودی جدید در سازگاری و مقابله با مشکلات، اشاره کرد (دزوریل، آرتور، نزو و اولیوارس ۲۰۰۴).

در مدل ابتدایی این الگو، توانایی حل مسئله از دو جزء تشکیل شده بود: الف) جهت‌گیری به مسئله و ب) مهارت‌های حل مسئله، که هر کدام تعاریف خاص خود را داشت. جهت‌گیری به مسئله^۶، فرآیندی فراشناختی و انگیزشی است که شامل مجموعه‌ای از طرحواره‌های شناختی-هیجانی را دربرمی‌گیرد که منعکس‌کننده عقاید کلی شخص، ارزیابی‌ها و احساسات شخص در مورد مشکلات زندگی و همچنین در مورد توانایی وی در حل مسئله است. اما مهارت‌های حل مسئله نیز ناظر به فعالیت‌های شناختی-رفتاری است که از طریق آن فرد می‌کوشد تلاش کند تا مشکلات را بفهمد و راه حل‌های موثر یا راه‌هایی برای مقابله با آنها بیابد. این مهارت‌ها شامل الف) تعریف و فرمول‌بندی مسئله ب) تولید و خلق راه حل‌های مختلف ج) تصمیم‌گیری د) اجرا و ارزیابی راه حل بودند. در مطالعات بعدی که توسط اولیوارس و دزوریل (۱۹۹۵؛ ۲۰۰۲) انجام شد مدل متفاوتی بدست آمد. این مدل از پنج مولفه تشکیل شده است که شامل دو بعد جهت‌گیری مثبت، منفی^۷ و سه روش حل مسئله که عبارتند از حل مسئله منطقی^۸، تکانشی^۹ و اجتنابی^{۱۰} می‌باشد. جهت‌گیری مثبت و حل مسئله منطقی ابعاد سازنده حل مسئله، در حالیکه جهت‌گیری منفی به مسئله و روش‌های تکانشی و اجتنابی به عنوان ابعاد غیرسازنده حل مسئله مورد توجه قرار گرفتند. در مجموع حل مسئله اجتماعی فعالیتی است آگاهانه،

1. Problem Solving Skills
2. D'Zurilla, Nezu, Olivares
3. Aydogan, Metin, Buyukozturk, Mercan, Sule
4. D' Zurilla, Nezu
5. Social Problem Solving.
6. Problem Orientation
7. Positive and negative Orientation
8. rational
9. impulsivity
10. avoidance

منطقی، هدفمند که نیازمند کوشش و تلاش می‌باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد توانایی حل مسئله با بسیاری مشکلات روانشناختی رابطه دارد. مطالعات مختلفی در زمینه شیوه‌های حل مسئله اجتماعی انجام شده است. برای نمونه می‌توان به ارتباط حل مسئله اجتماعی با بهزیستی روانشناختی (سیو و چک^۱، ۲۰۱۰)، افسردگی و خودکشی (اسپیکنز و هاوتون^۲، ۲۰۰۵)، عوامل شخصیتی منفی چون روان رنجوری با شیوه‌های مقابله‌ای ناموثر و منفعلانه (دزوریلا، اورالیوس^۳، ۲۰۰۲)، همچنین برون‌گرایی و احساسات مثبت (واتسون و هوبارد^۴، ۱۹۹۶)، عواطف مثبت و منفی، کمال‌گرایی، خوش‌بینی و بدبینی (چانگ و دزوریلا، ۱۹۹۶)، افسردگی و اضطراب (باند، لیل، تاپه سیهافر^۵ و دزوریلا^۶، ۲۰۰۲؛ بیانی، رنجبر و بیانی^۷، ۱۳۹۱) رضایت از زندگی (چینگ^۸، ۲۰۰۳)، بهزیستی روانشناختی (صفاری نیا، آقاییوسفی، برادران، ۱۳۹۳) و بهزیستی شخصی (آقاییوسفی، شریف، ۱۳۹۰)، با حل مسئله اشاره کرد.

با توجه به نقش تعیین‌کننده توان حل مسئله اجتماعی در بهبود کیفیت زندگی آنچه بیش از هر چیز حائز اهمیت است یافتن عوامل مستعدکننده و زمینه‌ساز این مفهوم می‌باشد. یکی از این مؤلفه‌هایی که امروزه تحت تاثیر گسترش پادرایم روانشناسی مثبت‌نگر بسیار مورد توجه قرار گرفته سرمایه روانشناختی^۹ است. سرمایه روانشناختی مجموعه‌ای از صفات و توانمندیهای مثبت است که در رشد و ارتقاء فرد نقش دارد. سرمایه روانشناختی را می‌توان با چهار ویژگی تاب‌آوری^۸، خوش‌بینی^۹، امید^{۱۰} و خودکارآمدی^{۱۱} تعریف کرد (اونز، لوتانز و یوسف^{۱۲}، ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰). خودکارآمدی به انجام کوشش‌های لازم برای دستیابی به موفقیت در تکالیف چالش‌برانگیز گفته می‌شود؛ خوش‌بینی به‌کارگیری اسنادهای مثبت برای موفقیت در زمان حال و آینده می‌باشد؛ امید نیز شامل استقامت در رسیدن به اهداف و هدایت مسیرها به سمت اهداف و در نهایت تاب‌آوری شامل ظرفیت افراد برای سالم ماندن و مقاومت در شرایط سخت و پرخطر می‌باشد که فرد نه تنها بر آن شرایط دشوار فائق می‌آید بلکه طی آن و با وجود آن قوی‌تر نیز می‌گردد (شارما^{۱۳}، ۲۰۱۵؛ فریبرگ^{۱۴}، ۲۰۰۶؛ به نقل از پاک‌نهاد، زهرا؛ مداحی، محمد ابراهیم، ۱۳۹۶). آنچه از مطالعات بر می‌آید گویای این است که سرمایه روانشناختی، مهم‌ترین سرمایه هر انسانی در مواجهه با مشکلات زندگی است. با توجه به نقش مهم مواجهه افراد بخصوص دانشجویان با چالش‌هایی که با آن مواجه می‌شوند کشف عوامل روانشناختی که دخیل در آن اهمیت می‌یابد. هر چند مطالعات گسترده‌ای چه در داخل کشور و چه خارج از کشور در خصوص کشف عوامل اثرگذار بر توانایی حل مسئله اجتماعی شده است، اما این مطالعات کمتر متوجه شناسایی مؤلفه‌های روانشناختی مثبت چون امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و تاب‌آوری در

1. Siu & Shek
2. Speckens & Hawton
3. Watson, Hobard
4. Bond & Tapp & Seehafer
5. Cheng
6. Positive Psychology
7. Capital Psychology
8. Resilience
9. Optimism
10. Hope
11. Self-efficacy
12. Oanz & Lutz & Yosef Avoidanc
13. Sharma

قالب مفهومی چون سرمایه روانشناختی بوده است. بررسی‌ها مختلف نشان دهنده نقش اثرگذار مولفه‌های سرمایه روانشناختی در مواجهه با مشکلات پیش روی آدمی می‌باشد.

از آنجا که رویکرد حل مسئله اجتماعی به نوعی در دل خود دارای شیوه‌های مقابله با استرس و همچنین پردازش شناختی موقعیتها و پدیده‌های پیش رو هست (دزوریل، آرتور، نزو و اولیوارس ۲۰۰۴) و با توجه به بررسی‌هایی که نشان می‌دهند افرادی که در حل مسئله اجتماعی ضعف دارند، آسیب‌پذیری بالاتری نسبت به افسردگی، اضطراب و هیجانات منفی از خود نشان می‌دهند (چانگ و دزوریل، ۱۹۹۶؛ باند، لیل، تاپه سیهافر و دزوریل، ۲۰۰۲)، بنابراین در بحث پیشینه می‌توان از این متغیرها برای فهم بهتر عوامل مرتبط با ابعاد سرمایه روانشناختی استفاده کرد. شارما (۲۰۱۵) و چن (۲۰۱۱) در پژوهش‌های جداگانه نشان دادند بین تاب‌آوری به عنوان یکی از ابعاد سرمایه روانشناختی و راهبردهای مقابله با استرس همبستگی وجود دارد. مطالعات دیگری نیز توسط علیف و کاراکوس^۱ (۲۰۱۵) نشان دادند که ابعاد سرمایه روانشناختی با بهزیستی روانشناختی و کاهش عواطف منفی دانشجویان داشت. بررسی آوی و پالمر^۲ (۲۰۱۰) نشان دهنده این بود که بین بهزیستی روانشناختی و سرمایه روانشناختی رابطه وجود دارد. ییلدیز (۲۰۱۸) نشان داد افرادی که سرمایه روانشناختی بالایی دارند، نگاه مثبت‌تری به زندگی داشته و در مواجهه با چالش‌ها از خود انعطاف‌پذیری بیشتری نشان می‌دهند. چراغی و ابوالمعالی (۱۳۹۴) در پژوهشی دیگر نشان دادند که بین سرمایه روانشناختی و شیوه‌هایی که آنها با چالش‌های زندگی مقابله می‌کنند همبستگی وجود دارد.

باتوجه به اهمیت متغیر سرمایه روانشناختی و نقش اثرگذار آن (مطابق با بررسی‌هایی که پیشتر بیان شد) در حالات هیجانی مثبت و لزوم توجه به نقش آن در شیوه مقابله با مسائل زندگی اجتماعی فرد لزوم توجه به این متغیرها بیش از پیش احساس می‌شود. علیرغم این اهمیت بسیاری از مطالعات صورت گرفته در خصوص حل مسئله هنوز از مقیاس‌هایی استفاده می‌کنند که محتوای اجتماعی چندانی نداشته بطوریکه بیشتر بر ابعاد فردی حل مسئله به جای ابعاد بین فردی تاکید رفته است (باند، لیل، تاپه سیهافر و دزوریل، ۲۰۰۲؛ صفاری نیا، آقاییوسفی، برادران، ۱۳۹۳؛ آقاییوسفی و شریف، ۱۳۹۴). لذا یکی شکاف‌های عمده پژوهشی در زمینه بررسی متغیر حل مسئله، بررسی آن در یک چارچوب اجتماعی و بین فردی است که توسط الگوی دزوریل فراهم شده است.

نکته مهم دیگر بررسی این مفهوم نزد دانشجویان است. می‌دانیم بخش کثیری از جوانان جامعه ما را دانشگاهیان تشکیل می‌دهند. زندگی دانشجویی با چالش‌های سازگاری مختلفی همراه است که می‌تواند برای دانشجویان مشکلات هیجانی، عاطفی و ارتباطی ایجاد کند. دانشجویان در زمان ورود به این دوره با توجه به ظرفیت و توان روانشناختی خود به شیوه‌های مختلفی می‌توانند با چالش‌های جدید روبرو شوند. به میزانی که فرد اندوخته روانشناختی بالاتری داشته باشد، شیوه تفسیر و مواجهه با چالش‌ها را بهتر مدیریت کرده در نتیجه سازگاری بالاتری از خود نشان خواهد داد. پس می‌توان گفت انجام چنین پژوهش‌هایی در جامعه دانشجویی به دلیل فراوانی مشکلات سازگاری اجتماعی بخصوص کشف عوامل زمینه ساز سبک‌های حل مسئله اجتماعی در دانشجویان اهمیتی بیش از گذشته می‌یابد. مطابق با آنچه گفته شد پژوهش حاضر به دنبال نقش ابعاد سرمایه روانشناختی در سبک‌های حل مسئله اجتماعی در دانشجویان می‌باشد.

1. Aliyev & Karakus

2. Avey & palmer

روش پژوهش

روش این پژوهش پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز تشکیل می‌دهند که در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بوده‌اند. لازم به ذکر است که دانشجویان کارشناسی به دلیل تمایل بیش‌تر و هم‌چنین به دلیل حضور مستمر و داشتن زمان کافی گزینه مناسب‌تری نسبت به دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای پاسخگویی به سؤالات بودند. شیوه نمونه‌گیری، خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود. دانشگاه دارای یازده دانشکده است که از این میان سه دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی، علوم پایه و فنی مهندسی به صورت تصادفی انتخاب شدند. از هر کدام از این دانشکده‌ها دو رشته به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب، و سپس لیستی از کلاس‌ها تهیه شد و پس از انتخاب کلاس‌ها، پژوهشگر با ارائه توضیحاتی پرسشنامه‌ها را بین دانشجویان تقسیم کرد. جامعه آماری دانشجویان کارشناسی ۱۲۷۶۹ بود که با فرمول کوکران حجم نمونه به اندازه ۳۷۲ نفر تعیین شد که برای رسیدن به این حجم نمونه ۳۹۰ پرسشنامه بین دانشجویان تقسیم شد اما ۱۳ پرسشنامه به دلیل مخدوش بودن، از تحلیل کنار گذاشته شدند و در نتیجه حجم نمونه ۳۷۷ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار

۱- پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (PCQ): برای سنجش سرمایه روانشناختی از پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز^۱ و آوالیو (۲۰۰۷) استفاده شد. این پرسشنامه ۲۴ سؤالی و شامل چهار خرده مقیاس امیدواری، تاب آوری، خوش بینی و خودکارآمدی است که در آن هر خرده مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گویه در مقیاس ۶ درجه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) لیکرت پاسخ می‌دهد. این پرسشنامه شامل ۴ خرده مقیاس خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوشبینی است. روایی پرسشنامه در مطالعات مختلف مورد تأیید قرار گرفته است. لوتانز و آوالیو (۲۰۰۷) با استفاده از تحلیل عاملی و معادلات ساختاری نسبت خن دو این آزمون را ۲۴/۶ و آماره‌های CFI و RMSEA این مدل را ۰/۹۷ و ۰/۰۸ گزارش کرده است که روایی عاملی آزمون مورد تأیید قرار گرفته است. لوتانز و آوالیو (۲۰۰۷) پایایی هر چهار مقیاس در قالب چهار نمونه را به ترتیب بصورت خوش بینی (۰/۷۹، ۰/۷۶، ۰/۶۹، ۰/۷۴) امید (۰/۷۶، ۰/۸۰، ۰/۷۲، ۰/۷۵) تاب آوری (۰/۷۱، ۰/۷۱، ۰/۷۱، ۰/۷۲) خودکارآمدی (۰/۷۵، ۰/۸۴، ۰/۸۵، ۰/۷۵) بیان کردند. پایایی کل مقیاس نیز (۰/۸۰، ۰/۸۴، ۰/۸۵، ۰/۸۹) گزارش شد. پایایی پرسشنامه در ایران توسط رجایی، نادری و جعفری (۱۳۹۶) به ترتیب خودکارآمدی (۰/۸۷) خوش بینی (۰/۷۰) امید (۰/۷۵) تاب آوری (۰/۷۸) کل مقیاس (۰/۸۹) بدست آمد.

۲- فرم کوتاه پرسشنامه تجدیدنظر شده حل مسئله اجتماعی (SPSI-R): دزوریلا و همکاران، (۲۰۰۲)، یک ابزار خود گزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سوال بوده و هدف آن اندازه‌گیری مهارت در حل مسئله اجتماعی می‌باشد و خرده مقیاس هاس آن (مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله (PPO)، جهت‌گیری منفی به مسئله (NPO)، حل مسئله منطقی (RPS)، سبک تکانشی/بی‌احتیاط، سبک اجتنابی) است. این مقیاس مبتنی بر کار قبلی مولفان است که پنج خرده مقیاس اصلی داشته و پنج بعد مختلف مدل حل مسئله اجتماعی دزوریلا و همکاران را اندازه‌گیری می‌کند. روش نمره‌گذاری این مقیاس به این صورت است که خرده مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله سوالات ۵، ۷، ۱۴، جهت‌گیری منفی ۲، ۴، ۹، ۱۳، حل مسئله منطقی ۲، ۸، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۲۰، ۱۶، سبک تکانشی/بی‌احتیاطی

1. Luthans Psychological Capital Questionnaires(PCQ)

۶، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳، سبک اجتنابی ۱، ۱۸، ۱۷، ۱۲، ۱۰ می باشند.

دو مقیاس جهت‌گیری مثبت به مسئله (PPO) و حل مسئله منطقی (RPS) به عنوان خرده‌مقیاس حل مسئله سازنده، در نظر گرفته می‌شوند و به صورت مثبت نیز نمره‌گذاری می‌شوند. اما دیگر مقیاس‌ها که شامل سبک تکانشی/بی‌احتیاط (ICS)، سبک اجتنابی (AS) و جهت‌گیری منفی به مسئله (NPO) هستند، خرده‌مقیاس‌های حل مسئله ناکارآمد را تشکیل می‌دهند، که به صورت منفی (وارونه) نیز نمره‌گذاری می‌شوند. بنابراین بر اساس این ابزار توانایی حل مسئله اجتماعی «خوب» توسط نمرات بالا در PPO، RPS و نمرات پایین در PPO، ICS، NPO، AS مشخص می‌شود درحالی‌که توانایی حل مسئله اجتماعی «ضعیف» توسط نمرات پایین در PPO و RPS و نمرات بالا در ICS، NPO، AS مشخص می‌شود. پایایی آزمون مجدد برای این پرسشنامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ و ضریب آلفای آن بین ۰/۶۹ تا ۰/۹۵ گزارش شده است (دزوریل و همکاران، ۲۰۰۰). سطوح آلفا برای سبک اجتنابی ۰/۷۷، جهت‌گیری منفی به مسئله ۰/۷۶، جهت‌گیری مثبت ۰/۷۵، سبک حل مسئله منطقی ۰/۶۷، تکانشی/بی‌توجهی ۰/۶۶ و همچنین کل مقیاس ۰/۷۴ بدست آمد. روایی سازه این پرسشنامه نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و همبستگی با دیگر مقیاس‌های حل مسئله و سازه‌های روانشناختی همپوش، تایید شده است (دزوریل و همکاران، ۲۰۰۰). در ایران مخبری، درتاج و دره کردی (۱۳۸۹)، ضریب آلفای ۰/۸۵ را برای پنج عامل سنجیده شده و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۸۸ را برای پرسشنامه حل مسئله اجتماعی کوتاه شده بدست آوردند. در این پژوهش برای تحلیل عوامل از روش تحلیل مولفه‌های اصلی، آزمون اسکری استفاده شد. ضرایب هر کدام از زیرمقیاس‌ها به ترتیب سبک اجتنابی ۰/۷، تکانشگری ۰/۷، جهت‌گیری منفی ۰/۸، منطقی ۰/۷۹، جهت‌گیری مثبت ۰/۶۲، مقیاس کل نیز ۰/۸۵ گزارش شده است. همچنین در این پژوهش بررسی ساختار عاملی بیانگر وجود پنج عامل اشاره شده در بالا می‌باشد. همه تحلیل‌های روایی، SPSI را به عنوان یک مقیاس حل مسئله اجتماعی تایید کرده است.

یافته‌های پژوهش

در جدول شماره ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش شامل حل مسئله اجتماعی و سرمایه روانشناختی ذکر شده است.

جدول (۱): شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در دانشجویان

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
جهت‌گیری مثبت به مسئله	۹/۱۷	۱/۸۶	۴	۱۵	۰/۳۰	۰/۳۰
جهت‌گیری منفی به مسئله	۱۱/۹۷	۲/۳۴	۲	۱۸	-۰/۳۰	۰/۷۷
حل مسئله منطقی	۲۲/۵۵	۴/۰۷	۱۱	۳۲	۰/۰۵	-۰/۳۴
سبک تکانشی/بی‌احتیاط	۱۲/۱۹	۲/۶۸	۵	۲۳	۰/۴۴	۰/۹۲
سبک اجتنابی	۱۲/۳۳	۳/۰۹	۵	۲۱	۰/۰۹	۰/۳۰
خودکارآمدی	۱۹/۸۹	۴/۹۱	۱۰	۳۰	۰/۱۳	-۰/۷۸
امید	۱۹/۰۲	۴/۶۱	۷	۳۰	۰/۱۵	-۰/۴۷
تاب‌آوری	۱۷/۱۵	۴/۱۸	۶	۳۰	۰/۰۱	۰/۲۴
خوش‌بینی	۱۶/۷۶	۴/۳۷	۵	۲۵	-۰/۴۲	۰/۲۵

مقادیر شاخص‌های کجی و کشیدگی برای تمام متغیرهای بین ۱ و ۱- است. این شاخص‌ها نشان دادند که توزیع هیچیک از متغیرها خارج از حالت نرمال نیست. به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. (جدول ۲)

جدول (۲): ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

وابسته مستقل	جهت‌گیری مثبت به مسئله	جهت‌گیری منفی به مسئله	حل مسئله منطقی	سبک تکانشی/یبی احتیاط	سبک اجتنابی
خود کارآمدی	۰/۲۸** ۰/۰۰	-۰/۲۵** ۰/۰۰	۰/۴۷** ۰/۰۰	-۰/۲۲** ۰/۰۰	-۰/۳۶** ۰/۰۰
امید	۰/۲۸** ۰/۰۰	-۰/۲۱** ۰/۰۰	۰/۴۰** ۰/۰۰	-۰/۰۸ ۰/۱۹	-۰/۲۸** ۰/۰۰
تاب‌آوری	۰/۲۴** ۰/۰۰	-۰/۳۰** ۰/۰۰	۰/۳۴** ۰/۰۰	۰/۰۰۹ ۰/۸۹	۰/۰۰ ۰/۹۹
خوش‌بینی	۰/۳۱** ۰/۰۰	-۰/۲۵** ۰/۰۰	۰/۳۶** ۰/۰۰	۰/۱۲ ۰/۵۷	-۰/۲۲** ۰/۰۰

** : $P < 0.01$

در جدول شماره ۲ رابطه بین هر یک از ابعاد متغیر مستقل (سرمایه روان‌شناختی) با متغیر وابسته (سبک‌های حل مسئله اجتماعی) آمده است. رابطه متغیر خود کارآمدی با متغیرهای جهت‌گیری مثبت به مسئله و سبک حل مسئله منطقی مثبت و معنی‌دار، و با متغیرهای جهت‌گیری منفی به مسئله، سبک تکانشی و سبک اجتنابی منفی و معنی‌دار بوده است. متغیر امید با چهار متغیر جهت‌گیری مثبت به مسئله، جهت‌گیری منفی به مسئله، حل مسئله منطقی سبک تکانشی دارای رابطه معنی‌دار می‌باشد ولی با متغیر سبک اجتنابی رابطه‌ای مشاهده نگردید. رابطه‌ی مثبت و معناداری بین متغیر تاب‌آوری با متغیرهای جهت‌گیری مثبت به مسئله، جهت‌گیری منفی به مسئله و حل مسئله منطقی دیده می‌شود و با دو متغیر سبک تکانشی و اجتنابی رابطه‌ای مشاهده نگردید. هم‌چنین متغیر خوش‌بینی با متغیرهای جهت‌گیری مثبت به مسئله، جهت‌گیری منفی به مسئله و حل مسئله منطقی رابطه‌ی مثبت و معنی‌دار، و با متغیرهای سبک تکانشی و اجتنابی فاقد رابطه معنی‌دار می‌باشد. به منظور بررسی سهم هر یک از متغیرهای مستقل در پیش‌بینی متغیر وابسته از تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام استفاده شد. به ترتیب جدول تحلیل رگرسیون زیرمقیاس‌های حل مسئله اجتماعی (جهت‌گیری مثبت به حل مسئله، جهت‌گیری مثبت، منفی، سبک منطقی، سبک تکانشی و اجتنابی بر پایه متغیر مستقل) (ابعاد سرمایه روان‌شناختی تاب‌آوری، خود کارآمدی، امید، خوش‌بینی) گزارش می‌شوند.

جدول (۳): خلاصه نتایج رگرسیون جهت‌گیری مثبت به مسئله بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	متغیر(های) پیش‌بین	R	R ²	خطای استاندارد برآورد	F	B	T
۱	خوش‌بینی	۰/۳۲	۱۰/۱	۱/۷۷	۲۶/۸۱**	۰/۳۲	۵/۱۷**
۲	خوش‌بینی	۰/۳۴	۱۱/۴	۱/۷۶	۱۵/۷۰**	۰/۲۳	۳/۲۱**
	خود کارآمدی					۰/۱۵	۲/۰۶*

بر پایه یافته های پژوهش، متغیر خوش بینی توانست در گام اول به مدل وارد شده و ۰/۳۲ درصد از واریانس سبک جهت گیری مثبت به مسئله را تبیین کند. در گام دوم متغیر خود کارآمدی به مدل اضافه شد و واریانس تبیین شده را به ۰/۳۴ درصد افزایش داد. شاخص F برای هر دو مدل به لحاظ آماری معنادار بود و نشان داد که در هر دو مدل میزانی از واریانس جهت گیری مثبت به مسئله را تبیین می کنند.

جدول (۴): خلاصه نتایج رگرسیون جهت گیری منفی به مسئله بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	متغیر(های) پیش بین	R	R ²	خطای استاندارد برآورد	F	B	T
۱	تاب آوری	۰/۳۱	۹/۶	۲/۲۰	۲۵/۴۴**	۰/۳۱	۵/۰۴**
۲	تاب آوری	۰/۳۴	۱۱/۵	۲/۱۹	۱۵/۳۳**	۰/۲۲	۳/۱۰*
	خود کارآمدی					۰/۱۵	۲/۱۹*

* : $P < 0.05$ ** : $P < 0.01$

بر این اساس در گام اول متغیر تاب آوری به میزان ۰/۳۱ و در گام دوم با اضافه شدن متغیر تاب آوری ۰/۳۴ از واریانس متغیر وابسته (جهت گیری منفی نسبت به مسئله) تبیین گردید.

جدول (۵): خلاصه نتایج رگرسیون سبک حل مسئله منطقی بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	متغیر(های) پیش بین	R	R ²	خطای استاندارد برآورد	F	B	T
۱	خود کارآمدی	۰/۴۷	۲۲/۵	۳/۵۸	۷۱/۸۷**	۰/۴۷	۸/۴۷**
۲	خود کارآمدی امید	۰/۵۰	۲۵	۳/۵۲	۴۱/۶۱**	۰/۳۶	۵/۲۵**
						۰/۲۰	۳/۰۰۳*

بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون متغیر خود کارآمدی و امید توانستند به طور معناداری واریانس نمرات سبک حل مسئله منطقی را پیش بینی کنند. در مدل اول و با حضور خود کارآمدی در معادله رگرسیون ۰/۴۷ واریانس سبک حل مسئله منطقی پیش بینی شد. در مدل دوم متغیر امید نیز به مدل اضافه شد و میزان واریانس تبیین شده را به ۰/۵۰ درصد افزایش داد.

جدول (۶): خلاصه نتایج رگرسیون سبک حل مسئله تکانشی/بی احتیاط بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	متغیر(های) پیش بین	R	R ²	خطای استاندارد برآورد	F	B	T
۱	خود کارآمدی	۰/۲۲	۵	۲/۶۲	۷۱/۸۷**	-۰/۲۲	-۳/۵۶**
۲	خود کارآمدی تاب آوری	۰/۲۶	۷	۲/۶۰	۴۱/۶۱**	-۰/۳	-۴/۲۵**
						۰/۱۶	۲/۲۷*

* : $P < 0.05$ ** : $P < 0.01$

بر اساس آن چه در جدول مشاهده می شود، در گام اول متغیر خود کارآمدی به میزان ۰/۲۲ در گام دوم با اضافه شدن متغیر تاب آوری برای تبیین متغیر سبک تکانشی/بی احتیاط این میزان به ۰/۲۶ افزایش یافت.

جدول (۷): خلاصه نتایج رگرسیون سبک حل مسئله اجتنابی بر پایه متغیرهای مستقل

مدل	متغیر(های) پیشبین	R	R ²	خطای استاندارد برآورد	F	β	t
۱	خود کارآمدی	۰/۳۷	۰/۱۴	۲/۸۶	۴۰**	-۰/۳۷	-۶/۳۲**
۲	خود کارآمدی	۰/۴۴	۰/۲۰	۲/۷۷	۳۰**	-۰/۵۲	-۷/۷۵**
	تاب آوری					۰/۲۸	۴/۱۸**
۳	خود کارآمدی	۰/۴۶	۰/۲۲	۲/۷۴	۲۲/۹۵**	-۰/۴۳	-۵/۸۴**
	تاب آوری					-۰/۲۰	۴/۷۳**
	امید					-۰/۱۲	-۲/۶۸*

** : $P < 0.01$

بر اساس نتایج بدست آمده، خودکارآمدی، تاب آوری و امید توانستند سبک اجتنابی را پیش بینی کنند. بهترین پیش بین خود کارآمدی بود که در گام اول وارد معادله شد و سبک حل مسئله اجتنابی را به میزان ۳۷٪ تبیین کرد. در گام دوم تاب آوری به معادله رگرسیون اضافه شد. در پی این تغییر، میزان واریانس تبیین شده به ۴۴٪ درصد افزایش یافت. میزان واریانس تبیین شده در گام آخر، زمانی که متغیر امید نیز به مدل اضافه شد، به ۴۷٪ رسید.

در جدول فوق همچنین می توان ضرایب استاندارد شده شیب رگرسیون را مشاهده کرد. در مدل اول ضریب شیب رگرسیونی خودکارآمدی برابر با ۰/۳۷- است. این ضریب منفی نشان می دهد که تغییر نمرات خودکارآمدی و تاب آوری در جهت معکوس است. ضرایب رگرسیونی در مدل پایانی برای خودکارآمدی، تاب آوری و امید به ترتیب برابر با ۰/۴۳-، ۰/۲۰- و ۰/۱۲- است. تمامی این ضرایب منفی هستند و رابطه منفی با سبک اجتنابی را بازنمایی می کنند.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر پیش بینی ابعاد حل مسئله اجتماعی بر اساس سرمایه روانشناختی در دانشجویان بود. یافته ها نشان داد که مولفه های سرمایه روانشناختی بر ابعاد حل مسئله اجتماعی دانشجویان تاثیر دارد. از بین متغیرهای مختلف ابتدا مطابق با ترتیب جدول رگرسیون نتایج را بررسی و تبیین می کنیم. براساس نتایج نخستین جدول نقش پیش بینی کننده خودکارآمدی و خوش بینی برای جهت گیری مثبت به مسئله مشخص شده است. در ماتریس همبستگی نیز بین خودکارآمدی و خوش بینی با جهت گیری مثبت به مسئله همبستگی مثبت وجود دارد. در واقع به میزانی که خودکارآمدی و خوش بینی افزایش می یابد جهت گیری مثبت به مسئله نیز افزایش می یابد. این نتایج همسو با بررسی های چانگ و دزوربلا (۱۹۹۶)، علیف و کاراکوس (۲۰۱۵)، بیلدیز (۲۰۱۸)، چراغی و ابوالمعالی (۱۳۹۴) می باشد. بر این اساس تصور فرد از خود به عنوان فردی کارآمد و توانمند، حضور فرد در موقعیت اجتماعی را تحت تاثیر قرار داده، و عملکرد فرد را توسعه می بخشد. چنین افرادی مواجهه با مسائل بین فردی را بجای تهدید نوعی چالش تلقی کرده چرا که در زمان روبرو شدن با مسائل از طریق اسنادهای مثبتی که به موقعیت می دهند اثرات منفی آن را کاهش می دهند.

در جدول دوم نیز متغیرهای خودکارآمدی و تاب آوری نقش پیش بینی کننده برای متغیر جهت گیری منفی به مسئله داشتند، در ماتریس همبستگی نیز بین خودکارآمدی و تاب آوری با جهت گیری منفی به مسئله همبستگی منفی وجود دارد. در واقع به میزانی که خودکارآمدی و تاب

آوری افزایش می‌یابد جهت‌گیری منفی به مسئله نیز کاهش یابد. این نتایج با پژوهش‌های چن (۲۰۱۱)، ایسن (۲۰۰۰)، فردریکسون (۲۰۰۱)، چینگ (۲۰۰۳)، صفاری نیا و همکاران (۱۳۹۳) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت از آنجا که نقش خودکارآمدی و تاب‌آوری در بهزیستی شخصی و روانشناختی در مطالعات فوق‌مشخص شده است، لذا فردی که از یک طرف خود را در حل مسائل روزانه خود توانمند ادراک نمی‌کند و از طرف دیگر توان‌مقابل با شرایط سخت را ندارد و با کوچکترین مسئله‌ای حالت‌های هیجانی منفی را تجربه می‌کند نگرشی تهدید محور نسبت به مسائل زندگی پرورش داده و سریعاً درماندگی و تحمل کم‌ناکامی را تجربه خواهد کرد. بالطبع چنین فردی سبک‌مقابل موثری در مواجهه با مشکلات پیش‌رو نخواهد داشت.

در جدول سوم نیز متغیرهای خودکارآمدی و امید نقش‌بینی بینی کننده برای متغیر حل مسئله منطقی داشتند ضمناً در ماتریس همبستگی نیز بین خودکارآمدی و امید با حل مسئله منطقی همبستگی مثبت وجود دارد. در واقع به میزانی که خودکارآمدی و امید افزایش می‌یابد حل مسئله منطقی نیز افزایش می‌یابد. این نتایج همسو با مطالعات چانگ (۱۹۹۸)، اسنایدر، سیمپسون، مایکل و شیوانس (۲۰۰۱)، شارما (۲۰۱۵) می‌باشد. در تبیین این نتایج می‌توان بر نقش مثبت امید و خودکارآمدی در ارتقای بهزیستی و سلامت جسمی و روانی اشاره کرد. در واقع اسنایدر و همکاران (۱۹۹۵؛ ۲۰۰۱)، بیان کردند که این متغیرها اثرات مثبت خود را از طریق حل مسئله اجتماعی نشان می‌دهند. به عبارت دیگر از یک طرف به میزانی که فرد عزم و اراده کافی برای رسیدن به هدف‌های داشته‌باشد و از طرف دیگر در خصوص ایجاد راه‌های مناسب برای رسیدن به اهدافش خود را کارآمد ادراک کند ظرفیتی بالقوه برای روبرو شدن با مسائل اجتماعی خواهد داشت. در واقع این فرد مسائل پیش‌روی خود را صرفاً به عنوان موضوعاتی قابل تحلیل و بررسی منطقی قلمداد کرده و تلاش می‌کند آنها را در یک چارچوب منطقی بررسی کند.

در جدول چهارم از نتایج مدل رگرسیون متغیرهای تاب‌آوری و خودکارآمدی نقش‌بینی کننده برای متغیر سبک حل مسئله تکانشی/بی‌احتیاطی نشان دادند. در ماتریس همبستگی بین متغیر تاب‌آوری و سبک حل مسئله تکانشی/بی‌احتیاطی رابطه معنی‌داری یافت نشد (در مدل رگرسیون هم تاب‌آوری نقش‌بینی کننده ضعیفی نشان داد)، در عین حال خودکارآمدی با حل مسئله تکانشی همبستگی منفی نشان داد. این نتایج همسو با پژوهش‌های چانگ و همکاران (۱۳۹۴)، ییلدیز (۲۰۱۸) می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند به دلیل داشتن اعتمادی درونی نسبت به توانمندی‌های خود در مقابل با مسائل اجتماعی سنجیده‌تر عمل کرده و در مجموع الگوی کارآمدی از حل مسئله را نشان می‌دهند. در خصوص تاب‌آوری نیز باتوجه عدم رابطه معنادار بین تاب‌آوری و سبک حل مسئله تکانشی و چون مطابق با پیشینه نظری و عملی نیست نیاز است بررسی‌های بیشتری در این زمینه صورت گیرد.

در جدول پنجم از نتایج مدل رگرسیون متغیرهای خودکارآمدی، تاب‌آوری و امید نقش‌بینی کننده برای متغیر سبک حل مسئله اجتنابی نشان دادند. در ماتریس همبستگی بین متغیر خودکارآمدی و امید با سبک حل مسئله اجتنابی رابطه منفی معنی‌داری یافت شد. در عین حال نتایج معنی‌داری بین تاب‌آوری با حل مسئله اجتنابی نشان داده نشد. این نتایج همسو با پژوهش‌های چن (۲۰۱۱)، اونز و همکاران (۲۰۱۰)، شارما (۲۰۱۵)، باند و همکاران (۲۰۰۲)، صفاری نیا و همکاران (۱۳۹۳) می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت در شرایط پیچیده اجتماعی که آدمیان با مسائل

فزاینده‌ای روبرو می‌شوند اینکه بتوانند ظرفیتی برای سالم ماندن و مقاومت در شرایط سخت و پرخطر پرورش دهند فوق‌العاده مهم و اساسی است. این ظرفیت درونی مقاومت فرد را افزایش داده و بطور قطع چنین حالتی در موقعیتهای اجتماعی که فرد وارد می‌شود ریزش می‌کند. به عبارت دیگر، افرادی که تاب‌آوری بیشتری دارند هنگام مواجه شدن با مسائل اجتماعی هم‌جهت‌گیری مثبتی نسبت به شرایط پیش‌رو داشته‌هم تجزیه و تحلیل بیشتری در جهت رسیدن به راه‌حل‌های منطقی انجام می‌دهند. در عوض افرادی نیز که از نظر این ظرفیت روانی قابلیت بالایی ندارند و ضعف‌های زیادی در این زمینه نشان می‌دهند با پرورش دادن تصور منفی از مسائل اجتماعی درگیری و مشکلات بیشتری با شرایط پیدا کرده بطوریکه در یک چرخه عدم‌سازگاری گرفتار می‌آیند. نتیجه چنین مقابله‌های ناکارآمدی چیزی جز افت شاخص رضایت از زندگی (چینگ ۲۰۰۳) بهزیستی روانشناختی (صفاری نیا، آقاییوسفی، برادران ۱۳۹۳) نخواهد بود.

در مجموع آنچه بیان شد گویای این است که افراد برای ورود به موقعیتهای اجتماعی با یک نظام پردازش اطلاعات اجتماعی خاص ورود می‌کنند. به عبارت دیگر افراد براساس هر کدام از مولفه‌های سرمایه روانشناختی یک شیوه پردازش ذهنی را با خود یدک می‌کشند، بطوریکه افراد با سرمایه روانشناختی بالا ادراکشان از روبرو شدن با دنیای اجتماعی در قیاس با افراد دارای سرمایه روانشناختی نازل‌تر متفاوت خواهد بود. این متغیر با ارائه یک ادراک مثبت از خویشتن شرایط مساعدی برای ورود به دنیای اجتماعی فراهم می‌کند چرا که با تعمیم این ادراک مثبت به موقعیت اجتماعی فهم متفاوتی از مسائل بدست می‌آورند. این افراد موضوعات و مسائلی که در زندگی اجتماعی برای آنها اتفاق می‌افتد با نظرگاهی مثبت پردازش می‌کنند بهمین خاطر می‌تواند منطقی‌تر، و با جهت‌گیری سازنده‌ای به استقبال شرایط پیش‌روی خود بروند. محدودیت‌های اصلی بر سر راه این پژوهش مشکل در هماهنگی با اساتید دانشجویان جهت اجرای پرسشنامه بود. اما در خصوص پیشنهادات با توجه به اهمیت موضوع می‌توان این متغیرها را در نمونه‌های دیگری مانند دانش‌آموزان و مشاغلی که نیازمند مقابله منطقی و سازنده هستند سنجش کرد. ضمناً می‌توان از دیگر مدل‌های آماری چون تحلیل مسیر جهت فهم روابط میانجی نیز استفاده کرد. فهم تفاوت‌های جنسیتی برای انواع سبک‌ها و همچنین تاثیر جنسیت در ارتباط بین دو متغیر هم می‌تواند در پژوهش‌های آتی مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- آقاییوسفی، علیرضا؛ شریف، نسیم. (۱۳۹۰). رابطه حل مسئله و بهزیستی شخصی در دانشجویان. مجله اندیشه و رفتار. ۲۲(۸)، ۷۷-۸۸.
- بیانی، علی اصغر؛ رنجبر، منصور؛ بیانی، علی. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین توانایی حل مسئله اجتماعی با افسردگی و هراس اجتماعی در دانشجویان. مجله دانشگاه علوم پزشکی، مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران. ۹۴(۴)، ۹۲-۹۹.
- پاک‌نهاد، زهرا؛ مداحی، محمد ابراهیم. (۱۳۹۶). رابطه رشد اجتماعی و حمایت اجتماعی با تاب‌آوری در دانشجویان. فصلنامه پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی. ۲۷(۴)، ۴۹-۶۶.
- چراغی، الناز؛ ابوالمعالی، خدیجه. (۱۳۹۴). اثر بخشی آموزش مهارت حل مسئله اجتماعی بر افزایش سرمایه روان‌شناختی در زنان متأهل. فصلنامه علمی پژوهشی خانواده و بهداشت. ۱(۲)، ۲۲ تا ۴۴.
- صفاری نیا، مجید؛ آقاییوسفی، علیرضا؛ برادران، مجید. (۱۳۹۳). رابطه ابعاد شخصیت با حل مسئله و

بهزیستی روانشناختی: نقش خودشیفتگی. مجله فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. ۱۷(۳)، ۹۰-۱۰۲.
 رجایی، اعظم؛ نادى، محمد علی؛ جعفرى، علیرضا. (۱۳۹۶). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سرمایه
 روانشناختی مثبت در بین کارکنان ستادی آموزش و پرورش شهر اصفهان. مجله دانش و پژوهش در
 روانشناسی کاربردی. ۹(۳)، ۹۴-۱۰۸.
 مخبرى، عادل؛ درتاج، فریبا؛ دره کردى، علی؛ (۱۳۹۰). بررسی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه حل
 مسئله اجتماعی. مجله اندازه‌گیری‌های تربیتی. ۱۴(۴)، ۵۶-۶۵.

- Aliyev, Ramin. Karakus, Mehmet. (2015). The effects of positive psychological capital and negative feelings on students' violence tendency. *Journal of Social and Behavioral Sciences*. Pages 69 – 76.
- Avey JB, Luthans F, Youssef CM. (2010). The additive value of positive psychological capital in predicting work attitudes and behaviors. *Journal of Management*; 36(2): 430-452.
- Aydogan, Yasemin. Metin, Sermin. Buyukozturk, Sener. Mercan, Zerin. Kawak, Sule. (2017). The Investigation of the Relationship between Social Skills and Problem Solving Skills of Students in Primary Education Department. *Journal of Current Researches on Educational Studies (JoCuRES)*. 161-175.
- Bond &, D. S., Lyle, R. M. Tappe, M.K., Seehafer R. S. & D'Zurilla, T. (2002). Moderate aerobic exercise, Taichi, and social problem-solving ability in relation to psychological stress. *international journal of stress management*, 9, 329-343.
- Chang, E.G., & D'Zurilla, T. J. (1996). Relation between problem orientation and optimism, pessimism, and trait affectivity: a construct validation study. *behaviour research and therapy*, 34, 185-195.
- Chang, E.G. (1998). hope, problem-solving ability, and coping in a college student population: some implications for theory and practice. *journal of clinical psychology*, 54, 953-962.
- Cheng, S. K. (2003). Life Stress, Problem Solving, Perfectionism, And Depressive Symptoms In Chinese. *Cognitive Therapy And Research*. 25, 303-310.
- D' Zurilla, T.J., Nezu, A. M., & Maydeu-Olivares, A. (2002). *Social Problem-Solving Inventory-Revised: Technical Manual*. North Tonawanda, Ny: Multi-Health Systems.
- Fredrickson, B. L. (2001). The Role Of Positive Emotions In Positive Psychology: The Broaden-And-Build Theory Of Positive Emotions. *American Psychologist*, 56, 226-218.
- Sharma, B. (2015). A study of resilience and social problem solving in urban Indian adolescents. *The international Journal of Indian Psychology*, Vol2(3): 70-85.
- Speckens, A. E., & Hawton, K. (2005). Social problem solving in adolescents with suicidal behavior: a systematic review. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 35(4), 365-387.
- Snyder, C. R., Simpson, S. C., Michael, S. T., & Cheavans, J. (2001). Optimism and hope construct: variant on a positive expectancy theme. In E. C. Chang (Ed), *Optimism and Pessimism: Implications for, Theory, Research, and Practice* (pp. 101-126). Washington, DC:

- American psychological association.
- Luthans F, Avolio BJ. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personality Psychology*; 6:138-146.
- Mayedo-olivares, A., & D' Zurilla, T.J.(1995). a factor analysis of the social problem-solving inventory using polychoric correlations.european. *journal of psychological assessment*, II,98-107.
- Mayedo-olivares, A., & D' Zurilla, T.J.(2002).a factor analytic study of the social problem –solvinginventory : an integration of theory and data.cognitive therapy and reaserch, 20, 115-113.
- Watson,D., & . Hobbard, B.(1996).Adabtional Style And Dispositional Structure: Coping In The Context Of The Five-Factor Model. *Journal Of Personality*, 64, 737-774.
- Yildiz, Ebru.(2018).A Case Study On Relationships Between Psychological Capital, Personality An Organizational Commitment.*Journal Of International Journal Of Business Administration*. Vol. 9,99- 122.